

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદની ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

- સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૨૮ ઓફ ૨૦૧૬
વિથ
સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૩૧ ઓફ ૨૦૧૬
વિથ
સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૩૩ ઓફ ૨૦૧૬
વિથ
સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૪૧ ઓફ ૨૦૧૬
વીથ
સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૪૨ ઓફ ૨૦૧૬
વીથ
સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૪૩ ઓફ ૨૦૧૬
વીથ
સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૪૫ ઓફ ૨૦૧૬
વિથ
સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૪૭ ઓફ ૨૦૧૬
વીથ
સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૫૦ ઓફ ૨૦૧૬
વીથ
સ્પે. સીવિલ એપ્લીકેશન નં.૨૧૫૧ ઓફ ૨૦૧૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી બેલા એમ. ત્રિવેદી

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

=====

૧ – ભીસાવહી જૂથ વિવિધી કારી સેવા સહકારી મંડળી લિ... અરજદાર
વિ.

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યો. ... સામાવાળાઓ

=====

સાથે

=====

૨ – મોતી એમરોલ વિવિધ કર્યકારી સેવા સહકારી મંડળી લિ.... અરજદાર
વિ.

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય. ... સામાવાળાઓ

=====

સાથે

=====

૩ – બાર ગ્રૂપ વિવિધ કર્યકારી સેવા સહકારી મંડળી લિ.....અરજદાર
વિ.

ગુજરાત રાજ્ય & અને અન્ય ... સામાવાળાઓ

=====

સાથે

=====		=====
૪ – સિથલ ગ્રૂપ આદિવાસી ખેડૂત સેવા સહકારી મંડળી લિ..... અરજદાર		
	વિ.	
	ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય... ... સામાવાળાઓ	
=====		=====
	સાથે	
=====		=====
૫– જેતપુર પાવી મોતા કાદની ખેડૂતોરની સેવા સહકારી મંડળી લિ.... અરજદાર		
	વિ.	
	ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય... ... સામાવાળાઓ	
=====		=====
	સાથે	
=====		=====
૬– અનયાદ્રી જૂથ વિવિધી સહકારી સેવા સહકારી મંડળી લિ... અરજદાર		
	વિ.	
	ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય... ... સામાવાળાઓ	
=====		=====
	સાથે	
=====		=====
૭ – જેતપુર જૂથ વિવિધ કર્યકારી સેવા સહકારી મંડળી લિ. અરજદાર		
	વિ.	
	ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય... ... સામાવાળાઓ	
=====		=====
	સાથે	
=====		=====
૮ – બોર્ધા ગ્રૂપ સેવા સહકારી મંડળી લિ.... અરજદાર		
	વિ.	
	ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય... ... સામાવાળાઓ	
=====		=====
	સાથે	
=====		=====
૯ – જય જલારામ ખેડૂતો ને માલ પુરો પદનારી મંડળી લિ... અરજદાર		
	વિ.	
	ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય... ... સામાવાળાઓ	
=====		=====
	સાથે	
=====		=====

૧૦ – વાસણગઢ જૂથ સેવા સહકારી મંમંડળી લિ.... અરજદાર

વિ.

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય... સામાવાળાઓ

ઉપસ્થીતી:

અરજદારો તરફે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી સાથે વકીલ શ્રી દીપેન દેસાઈ અને વકીલ શ્રી દિલીપ બી રાણા.

એસસીએ નં. ૨૧૪૩, ૨૧૪૫, ૨૧૪૭, ૨૧૫૦, અને ૨૧૫૧/૨૦૧૬ માં સામાવાળા નં. ૧ થી ૪ તરફે વિદ્વાન વધારાના એડવોકેટ જનરલ શ્રી પી.કે. જાની સાથે એજુપી શ્રી વેણુગોપાલ પટેલ એસસીએ નં. ૨૧૨૮, ૨૧૩૧, ૨૧૩૩, ૨૧૪૧, અને ૨૧૫૧/૨૦૧૬ માં સામાવાળા નં. ૧ થી ૪ તરફે વિદ્વાન વધારાના એડવોકેટ જનરલ શ્રી પી.કે. જાની સાથે એજુપી સુશ્રી જ્યોતિ ભટ્ટ સામાવાળા(ઓ) નં. ૫ તરફે વકીલ શ્રી વી.સી. વાઘેલા સામાવાળા(ઓ) નં. ૬ અને ૭ ને ડીએસ દ્વારા નોટિસ બજાવેલ

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તી સુશ્રી બેલા એમ. ત્રીવેદી

તારીખ:૨૮/૦૬/૨૦૧૬

સી.એ.વી. જજમેન્ટ

૧. રિટ અરજીઓનો આ સમૂહ જેટપુર પાવીની એગ્રિકલ્ચરલ પ્રોડ્યુસ માર્કેટ

કમિટી (જે હવે પછી "સદર સમિતિ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના તેના ખેડૂત મતદારસંઘ માટેના સભ્યોની ચૂંટણી સાથે સંબંધિત છે, અને તેથી, આ સામાન્ય ચુકાદો પસાર કરવામાં આવી રહ્યો છે.

૨. તમામ અરજીઓમાં, અરજદાર મંડળીઓએ પ્રતિવાદી નં. ૪, અધિકૃત અધિકારી દ્વારા તારીખ ૧.૨.૨૦૧૬ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા હુકમોને પંજાબ સામે પડકાર્યા છે, જેમાં સદર ચૂંટણી માટેના ખેડૂત મતદારસંઘની મતદાર યાદીમાંથી સંબંધિત અરજદાર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યોના નામો કાઢી નાખવામાં આવ્યા છે. તમામ અરજીઓની હકીકતો સમાન છે અને તેથી, સરળતા ખાતર, ભેસાવાહી ગ્રૂપ વિવિધ કાર્યાકારી સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૨૮/૨૦૧૬ ની હકીકતોને તમામ અરજીઓ નક્કી કરવા માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે.

૩. અરજદાર ભેસાવાહી ગ્રૂપ વિવિધ કાર્યાકારી સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ એ ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ (જે હવે પછી "સદર સોસાયટીઝ એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની જોગવાઈઓ હેઠળ તારીખ ૩૦.૬.૧૯૬૭ થી નોંધાયેલી સહકારી મંડળી છે. એગ્રિકલ્ચરલ પ્રોડ્યુસ માર્કેટ કમિટી, જેટપુર પાવી એ ધ ગુજરાત એગ્રિકલ્ચરલ પ્રોડ્યુસ માર્કેટ્સ એક્ટ, ૧૯૬૩ (જે હવે પછી "સદર અધિનિયમ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) હેઠળ નોંધાયેલી માર્કેટ કમિટી છે. અરજદાર મંડળીના કેસ મુજબ, સદર સમિતિની ચૂંટણીઓ

માટેનો ચૂંટણી કાર્યક્રમ અગાઉ પ્રતિવાદી નં. ૨, નિયામક દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો હતો, જે અનુસાર ચૂંટણીઓ ૨૧.૫.૨૦૧૫ ના રોજ યોજાવાની હતી. તદનુસાર, ૪.૩.૨૦૧૫ ના રોજ પ્રાથમિક મતદાર યાદી પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી અને અરજદાર મંડળીની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોના નામો ખેડૂત મતદારસંઘની મતદાર યાદીમાં સામેલ કરવામાં આવ્યા હતા. સદર નામોના સમાવેશ સામે ચોક્કસ વાંધાઓ ઉઠાવવામાં આવ્યા હોવા છતાં, અધિકૃત અધિકારી દ્વારા ૬.૪.૨૦૧૫ ના રોજ પ્રકાશિત અંતિમ મતદાર યાદીમાં પણ અરજદાર મંડળીની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોના નામો ચાલુ રાખવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ સદર સમિતિના બજાર વિસ્તારની મર્યાદાઓમાં ફેરફાર થવાને કારણે, પ્રતિવાદી નં. ૨ નિયામક દ્વારા તારીખ ૫.૫.૨૦૧૫ ના હુકમ અન્વયે સદર યાદી રદ કરવામાં આવી હતી. સદર સમિતિના બજાર વિસ્તારની મર્યાદાઓમાં ફેરફાર કરવાની પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવા માટે સંબંધિત સત્તાધિકારી સામે નિર્દેશો મેળવવા સારૂ શ્રી ગોવિંદભાઈ ગોમાભાઈ રથવા દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેશન નં. ૭૨૮૫/૨૦૧૫ મુજબની અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ અદાલતે, તારીખ ૫.૫.૨૦૧૫ ના હુકમ દ્વારા, વિદ્વાન એજુપી દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતના આધારે સદર અરજીનો નિકાલ કર્યો હતો કે મર્યાદાઓમાં ફેરફાર વહેલી તકે આખરી કરવામાં આવશે અને ત્યારબાદ નવો ચૂંટણી કાર્યક્રમ પ્રકાશિત કરવામાં આવશે. વિદ્વાન એજુપીએ એમ પણ જણાવ્યું હતું કે નવી ચૂંટણી યોજાય અને નવેન્યુક્ત સમિતિ પદ ગ્રહણ ન કરે ત્યાં સુધી, વહીવટકર્તાની નિમણૂક કરવામાં આવશે નહીં, પરંતુ માર્કેટ કમિટીની મુદત ત્યાં

સુધી લંબાવવામાં આવશે. એવું પ્રતીત થાય છે કે ત્યારબાદ સદર સમિતિના બજાર વિસ્તારની મર્યાદાઓમાં ફેરફાર કરવાની પ્રક્રિયા પૂર્ણ થતાં, પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા ૧૯.૯.૨૦૧૫ ના રોજ નવો ચૂંટણી કાર્યક્રમ (એનેક્સર-એફ) પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો હતો, જે અનુસાર ચૂંટણી ૨૧.૧૨.૨૦૧૫ ના રોજ યોજાવાની હતી. અરજદારનો વધુ કેસ એ છે કે સદર કાર્યક્રમ મુજબ ૩.૧૦.૨૦૧૫ ના રોજ પ્રાથમિક મતદાર યાદી પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી, જેમાં અરજદાર મંડળીની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોના નામોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. આવા સમાવેશ સામે, પ્રતિવાદી નં. ૫, ૬ અને ૭ દ્વારા પ્રતિવાદી નં. ૪, અધિકૃત અધિકારી સમક્ષ વાંધાઓ રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. અન્ય અરજદાર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના નામોના સમાવેશ સામે પણ આવા જ વાંધાઓ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા. તેથી, પ્રતિવાદી નં. ૪ એ તપાસ કર્યા પછી ખેડૂત મતદારસંઘની મતદાર યાદીમાંથી અરજદાર મંડળીઓ સહિતની સત્તર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યોના નામો કાઢી નાખીને તારીખ ૨૪.૧૦.૨૦૧૫ (એનેક્સર-આઈ) નો સામાન્ય હુકમ પસાર કર્યો હતો. તેથી, અરજદાર અન્ય મંડળીઓ સાથે મળીને, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૮૩૪૫/૨૦૧૫ અને અન્ય ચાર અરજીઓ આ અદાલત સમક્ષ દાખલ કરી હતી. વિદ્વાન સરકારી વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતના આધારે સદર અરજીઓ અદાલત દ્વારા તારીખ ૯.૧૨.૨૦૧૫ ના હુકમથી નીચે મુજબ નિર્દેશ આપીને નિકાલ કરવામાં આવી હતી:—

"૨. ઉપરોક્તને ધ્યાનમાં રાખીને, વાદગ્રસ્ત હુકમો પાછા ખેંચી લીધા હોય તેવું

ગણવામાં આવશે. ખાનગી સામાવાળા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ વાંધાઓના આધારે અને તેમની સમક્ષ રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોને ધ્યાનમાં લીધા પછી અને સંબંધિત પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી દરેક અરજદાર મંડળીઓના સંબંધમાં અધિકૃત અધિકારી માટે નવો અલગ હુકમ પસાર કરવાનું ખુલ્લું રહેશે. તે મુજબ અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. દરેક અરજીમાં નોટીસ રદ કરવામાં આવે છે."

જ. એવું પ્રતીત થાય છે કે અધિકૃત અધિકારીએ, સદર વાંધાકર્તાઓ એટલે કે પ્રતિવાદી નં. ૫, ૬ અને ૭ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાઓ અને અરજદાર મંડળીઓ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા જવાબો તથા દસ્તાવેજોને ધ્યાનમાં લઈને, અરજદાર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યોના નામો કાઢી નાખીને ૧.૨.૨૦૧૬ (એનેક્સર-એ) ના રોજ અલગ હુકમો પસાર કર્યા હતા. સદર હુકમોથી વ્યથિત થઈને, અરજદારોએ અરજીઓનો હાલનો સમૂહ દાખલ કર્યો છે.

૫. સામાવાળા દ્વારા, ખાસ કરીને પ્રતિવાદી નં. ૬ દ્વારા જવાબો દાખલ કરીને અરજીઓનો વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે સાથે એવો દલીલ કરવામાં આવી છે કે એપીએમસી નિયમોના નિયમ ૨૮ હેઠળ અરજદારોને વૈકલ્પિક અસરકારક ઉપાય ઉપલબ્ધ હોવાના કારણસર અરજીઓ ફગાવી દેવાપાત્ર છે. એવું પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે અરજદારોએ તેઓ કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતી મંડળીઓ હોવાનું દર્શાવવા માટે રેકૉર્ડ પર બનાવટી દસ્તાવેજો મૂકીને અદાલતને ગેરમાર્ગે દોરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. સદર

પ્રતિવાદીના જણાવ્યા મુજબ, અરજદાર મંડળીઓએ કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચર હેઠળ આવતી મંડળીઓને લાગુ પડતા ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, નિયમો અને બાય-લોઝમાં સમાવિષ્ટ ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન કર્યું ન હતું અને ધિરાણના બોગસ વ્યવહારો તેમના હિસાબી ચોપડાઓમાં ધિરાણ વિતરણ દર્શાવવા માટે બતાવવામાં આવ્યા હતા.

૬. એવું પ્રતીત થાય છે કે અદાલતે, પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી, તારીખ ૨૨.૩.૨૦૧૬ ના હુકમ દ્વારા, નીચે મુજબનો હુકમ પસાર કરીને અરજીઓ દાખલ કરી હતી:—

"૧. અરજદારો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી કે જેમની સહાયતા વકીલ શ્રી દીપેન દેસાઈ અને વકીલ શ્રી દિલીપ રાણાએ કરી છે અને રાજ્યના સામાવાળા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન સરકારી વકીલ સુશ્રી મનીષા લાવકુમાર તથા ખાનગી સામાવાળા વાંધાકર્તાઓ તરફથી હાજર રહેલા વકીલ શ્રી વી.સી. વાઘેલાને સાંભળ્યા.

૨. અરજદારો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી રજૂઆત કરે છે કે ધ ગુજરાત એગ્રિકલ્ચરલ પ્રોડ્યુસ માર્કેટ્સ રૂલ્સ, ૧૯૬૫ ના નિયમ ૨ ના ઉપ-નિયમ (૨) હેઠળ નિયુક્ત અધિકૃત અધિકારી દ્વારા એવું કોઈ ચોક્કસ તારણ કાઢવામાં આવ્યું નથી કે અરજદારો પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળી નથી અને તેના સભ્યોને કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતા નથી, તેમ છતાં ધ ગુજરાત એગ્રિકલ્ચરલ

પ્રોડ્યુસ માર્કેટ્સ એક્ટ ની કલમ ૧૧ માં એપ્રિલ, ૨૦૧૫ ના સુધારા પહેલાં, અગાઉ તેમના નામોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હોવા છતાં, અરજદાર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોના નામો મતદારોની યાદીમાંથી કાઢી નાખવામાં આવ્યા હતા.

૩. મેં સુશ્રી મનીષા લાવકુમાર, વિદ્વાન સરકારી વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત પર પણ વિચાર કર્યો છે કે નિયામક સમક્ષ ચૂંટણીને પડકારવા માટે “નિયમો” ના નિયમ ૨૮ હેઠળ અસરકારક ઉપાય ઉપલબ્ધ છે. મેં ખાનગી સામાવાળા વાંધાકર્તાઓ માટેના વકીલ શ્રી વી.સી. વાઘેલા દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત પર પણ વિચાર કર્યો છે કે મંડળીઓના બાય-લોક મુજબ અરજદાર મંડળીઓ કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતી મંડળીઓ નથી.

૪. મેં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા તેમજ આ અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચ તેમજ કોઓર્ડિનેટ બેન્ચ દ્વારા આપવામાં આવેલા અનેક ચુકાદાઓ અને અદાલતી કાર્યવાહીના અહેવાલો પર પણ વિચાર કર્યો છે. મેં આ અરજીઓ સાથે રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો પર પણ વિચાર કર્યો છે.

૫. ચૂંટણી ૨૮/૦૩/૨૦૧૬ ના રોજ નિર્ધારિત હોવાથી, નીચે મુજબનો હુકમ પસાર કરવામાં આવે છે:

૨૫/૦૪/૨૦૧૬ ના રોજ પરત કરવાપાત્ર રૂલ. સંબંધિત સામાવાળા તરફથી હાજર રહેલા સંબંધિત વકીલો રૂલની બજવાણી સ્વીકારે છે.

વચગાળાની રાહત તરીકે, દરેક અરજદાર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોને ૨૮/૦૩/૨૦૧૬ ના રોજ નિર્ધારિત ચૂંટણીમાં મતદાન કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે. અરજદાર મંડળીઓના દરેક સભ્ય દ્વારા આપવામાં આવેલા મત સીલબંધ કવરમાં રાખવામાં આવશે અને આ અદાલતની અગાઉની પરવાનગી વગર ખોલવામાં આવશે નહીં.

સિથોલ ગ્રૂપ આદિવાસી ખેડૂત સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ અને શ્રી જય જલારામ ખેડૂતો ને માલ પૂરો પાડનારી સહકારી મંડળી લિમિટેડ દ્વારા આપવામાં આવેલા મત અલગ સીલબંધ કવરમાં રાખવામાં આવશે અને આ અદાલતની અગાઉની પરવાનગી વગર ખોલવામાં આવશે નહીં.

આ અદાલતની અગાઉની પરવાનગી વગર પ્રશ્નવાળા ખેડૂત મતદારસંઘનું પરિણામ જાહેર કરવામાં આવશે નહીં.

આજે સીધી બજવણીની પરવાનગી આપવામાં આવે છે."

૭. વિજ્ઞાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી સાથે વકીલ શ્રી દીપેન દેસાઈએ ઉગ્રતાપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અગાઉની અરજીઓમાં આ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દેશો છતાં, પ્રતિવાદી નં. ૪ અધિકૃત અધિકારીએ અરજદારોની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યોના નામો કાઢી નાખવા માટે સમાન કારણો આપીને વાદગ્રસ્ત હુકમો પસાર કર્યા હતા. દરેક અરજીમાં રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા વિવિધ દસ્તાવેજો તરફ

અદાલતનું ધ્યાન દોરતાં, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૪ એ, માનસિક પ્રક્રિયા વગર અને દરેક કેસમાં રજૂ કરાયેલા સદર દસ્તાવેજોને ધ્યાનમાં લીધા વિના, પોતાની સત્તાઓ અને અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદા ઓળંધીને વાદગ્રસ્ત હુકમો પસાર કર્યા હતા. સદર અધિનિયમ અને નિયમોની યોજના પર તેમજ વિવિધ કેસોમાં આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમો પર આધાર રાખીને, વિભાગરૂપે સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં, ૨૦૧૦(ઓ) જીએલએચઈએલ-એચસી ૨૨૩૬૬૦ માં નોંધાયેલા ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદાના સિદ્ધાંતને અનુસરીને, શ્રી જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૪ એ તેમની સત્તાઓ અને અધિકારક્ષેત્રની બહાર જઈને કૃત્ય કર્યું હતું એટલું જ નહીં પરંતુ તેઓ અરજદાર મંડળીઓ દ્વારા તેમના સભ્યો સાથે દાખલ કરવામાં આવેલા ધિરાણ વ્યવહારોની કાયદેસરતા અથવા અસલિયતની તપાસ કરી શક્યા ન હોત અને એવું ઠરાવી શક્યા ન હોત કે અરજદાર મંડળીઓ કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતી મંડળીઓ નથી. તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૪ એ કેટલાક કેસોમાં કૃષિ ધિરાણનું વિતરણ પ્રમાણિત કરતા ઓડિટ અહેવાલો જેવા મહત્વના દસ્તાવેજોની અવગણના કરી હતી, અને અરજદાર મંડળીઓને આવા ધિરાણના વિતરણ માટે પોતાની પ્રક્રિયા અને વ્યાજ દર પસંદ કરવાની સ્વતંત્રતા હતી. શ્રી જોશીના મતે, પ્રતિવાદી નં. ૪ વાંધાકર્તાઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાઓની મર્યાદાથી આગળ વધી ગયા હતા કે જેના માટે અરજદારોને કોઈ નોટિસ આપવામાં આવી ન હતી. અન્યથા પણ, શ્રી જોશીની રજૂઆત ચાલે છે કે, આવા વાંધાઓ નક્કી કરતી વખતે

નિયમોના નિયમ ૮ હેઠળ પ્રતિવાદી નં. ૪ પાસે તપાસનો ખૂબ જ મર્યાદિત અવકાશ હતો. વૈકલ્પિક ઉપાયની ઉપસ્થિતિ અંગે, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે નિયમ ૨૮ માં પૂરો પાડવામાં આવેલ ઉપાય એ અસરકારક વૈકલ્પિક ઉપાય કહી શકાય નહીં, અને અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હોવાથી, વૈકલ્પિક ઉપાયની ઉપસ્થિતિના આધારે તેને ફગાવી દેવાનું અદાલત માટે ખુલ્લું ન હતું.

૮. જો કે, સામાવાળા નં. ૧ થી ૪ માટેના વિદ્વાન વધારાના એડવોકેટ જનરલ શ્રી પી.કે. જાનીએ, સદર નિયમોના નિયમ ૨૮ પર અને સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ ચુકાદાઓ પર આધાર રાખીને, ખાસ કરીને ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય રાય ખાનજી વિકાસ નિગમ સંઘર્ષ સમિતિ અને અન્ય ના કેસમાં, (૨૦૦૮) ૧૨ એસસીસી ૬૭૫ માં નોંધાયેલા ચુકાદા મુજબ રજૂઆત કરી હતી કે અરજીઓ દાખલ કર્યા પછી પણ, વૈકલ્પિક ઉપાયની ઉપસ્થિતિના આધારે અરજીઓ ફગાવી શકાય છે, અને વર્તમાન કેસોમાં, સદર નિયમોના નિયમ ૨૮ હેઠળ નિયામક સમક્ષ ચૂંટણીની વૈધતાને પડકારવાનો વૈકલ્પિક ઉપાય અરજદારોને ઉપલબ્ધ હોવાથી અને આમ કાયદા હેઠળ વિશેષ મંત્રણા બનાવવામાં આવી હોવાથી ધ ગુજરાત એગ્રિકલ્ચરલ પ્રોડ્યુસ માર્કેટ્સ એક્ટ ની કલમ ૨૨૬ હેઠળ અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લેતી હાલની અરજીઓ પર વિચાર કરવો જોઈએ નહીં. તેમણે ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ આર. ડી. રોહિત, અધિકૃત અધિકારી અને સહકારી અધિકારી

(માર્કેટિંગ) (૨૦૦૬ જીસીડી-૧-૨૧૧) (સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૮૯/૨૦૦૫ અને અન્ય તા. ૨૭.૪.૨૦૦૫) ના કેસમાં આ અદાલતના પૂર્ણ બેન્યના ચુકાદા પર અને આ અદાલતના અન્ય ચુકાદાઓ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો જેથી એવું રજૂ કરી શકાય કે મતદાર યાદીમાંથી નામો બાકાત રાખવાને ધ ગુજરાત એગ્રિકલ્ચરલ પ્રોડ્યુસ માર્કેટ્સ એક્ટ ની કલમ ૨૨૬ હેઠળ આ અદાલતના હસ્તક્ષેપની જરૂરિયાત ઊભી કરતી અસાધારણ પરિસ્થિતિ કહી શકાય નહીં અને આવા પ્રશ્નો સદર નિયમોના નિયમ ૨૮ હેઠળની ચૂંટણી અરજીમાં નક્કી કરી શકાય છે. શ્રી જાનીએ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧ ની સુધારેલી જોગવાઈઓ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો જેથી એવું રજૂ કરી શકાય કે ૧૦.૪.૨૦૧૫ ના રોજ અમલમાં આવેલા સદર સુધારાને ધ્યાનમાં રાખીને, કલમ ૧૧ ની ઉપ-કલમ (૧) ના સબ (i) માં "સહકારી મંડળીઓ" શબ્દોની જગ્યાએ "પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ" શબ્દો દાખલ કરવામાં આવ્યા છે, અને વર્તમાન કેસમાં, કોઈપણ અરજદાર મંડળીઓ પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ ન હોવાથી, તેમની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યોનો મતદાર યાદીમાં સમાવેશ કરી શકાતો નથી. વાદગ્રસ્ત હુકમો યોગ્ય રીતે શબ્દબદ્ધ કરવામાં આવ્યા નથી કારણ કે પ્રતિવાદી નં. ૪ એ મંડળીઓના નામો કાઢી નાખવા માટે સમાન કારણો આપ્યા છે તેમ ન્યાયપૂર્વક રજૂઆત કરતી વખતે, તેમણે સદર હુકમોનો બચાવ એ રજૂઆત સાથે કર્યો હતો કે પ્રતિવાદી નં. ૪ એ કોઈ ચોક્કસ મંડળી પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળી છે કે નહીં, કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરે છે કે નહીં તે અંગે તપાસ કરવા માટે નિયમો

હેઠળ સત્તાધિકૃત હતા. તેમણે સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ ચુકાદાઓ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો જેથી એવું રજૂ કરી શકાય કે મતદાર ચાદી તૈયાર કરવી એ ચૂંટણી પ્રક્રિયાનો ભાગ છે અને એકવાર ચૂંટણી પ્રક્રિયા શરૂ થઈ જાય પછી અદાલતોએ તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૯. પ્રતિવાદી નં. ૬ માટેના વિદ્વાન વકીલ શ્રી વી.સી. વાઘેલાએ, ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટની વિવિધ જોગવાઈઓ અને અરજદાર મંડળીઓના વિવિધ બાય-લોઝ તેમજ રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજોનો સંદર્ભ આપતા, રજૂઆત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે અરજદારો દ્વારા તેમના હિસાબી ચોપડાઓમાં દર્શાવવામાં આવેલા ધિરાણ વ્યવહારો બનાવટી અને બોગસ હતા અને કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચર હેઠળ આવતી પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓને લાગુ પડતી સોસાયટીઝ એક્ટની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત ન હતા, અને તેથી પ્રતિવાદી નં. ૪ એ પ્રતિવાદી નં. ૬ ના સદર વાંધાઓ યોગ્ય રીતે સ્વીકાર્યા છે.

૧૦. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી પરસ્પર વિરોધી દલીલોની સમીક્ષા કરવા માટે, એપીએમસી એક્ટ અને તેના હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમોની ચોક્કસ જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લેવો ફાયદાકારક રહેશે. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧ માર્કેટ કમિટીની રચના સાથે સંબંધિત છે, જેમાં એવા સભ્યોની કલ્પના કરવામાં આવી છે કે જેઓ ત્રણ મતદારસંઘના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ છે અને સ્થાનિક સત્તાધિકારી તેમજ રાજ્ય સરકાર દ્વારા નામાંકિત

સભ્યો છે. સદર જોગવાઈનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ વંચાય છે:—

"૧૧. માર્કેટ કમિટીની રચના.

(૧) દરેક માર્કેટ કમિટી નીચેના સભ્યોની બનેલી રહેશે, એટલે કે :

[i] આઠ ખેડૂતો, જેના નામો ભારતના ચૂંટણી પંચ દ્વારા આવા બજાર વિસ્તાર માટે પ્રકાશિત મતદાર ચાદીમાં નોંધાયેલા છે, તેમને બજાર વિસ્તારમાં કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતી પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યો દ્વારા ચૂંટવામાં આવશે.";

(ii) પાછલા નાણાકીય વર્ષમાં લાયસન્સના નિયમો અને શર્તો સાથે સંપૂર્ણ સુસંગતતામાં વેપાર કર્યો હોય અને જેના દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર ફી બાકી ન રહી હોય તેવા સામાન્ય લાયસન્સ ધારકો દ્વારા પોતાની વચ્ચેથી નિર્ધારિત રીતે ચૂંટવાના ચાર સભ્યો;

(iii) બજાર વિસ્તારમાં આવેલી, સામાન્ય લાયસન્સ ધારક, પોતપોતાના ઉદ્દેશ્યો સાથે સુસંગત વ્યવસાયમાં રોકાયેલી અને જેમના છેલ્લા હિસાબો અનુક્રમે વર્ગ એ, બી, અથવા સી માં ઓડિટ કરાયેલા હોય તેવી સહકારી માર્કેટિંગ મંડળીઓના બે પ્રતિનિધિઓ, આવી મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યો દ્વારા (નામમાત્ર, સહયોગી અથવા હમદર્દ સભ્યો સિવાયના) સભ્યોમાંથી ચૂંટવાના રહેશે;

પરંતુ શરત એ છે કે જ્યાં આવી સ્થિત સહકારી માર્કેટિંગ મંડળીઓની સંખ્યા બે થી વધુ ન હોય, ત્યારે માત્ર એક જ પ્રતિનિધિ ચૂંટવામાં આવશે;

...

૧૧. એ નોંધવું જોઈએ કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૧(૧)(પ્રથમ) માં ૧૦.૪.૨૦૧૫ થી સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો જેના દ્વારા કલમ ૧૧ ની ઉપ-કલમ (૧) ના (i) માં "સહકારી મંડળીઓ (સહકારી માર્કેટિંગ મંડળીઓ અને દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ સિવાયની)" શબ્દોની જગ્યાએ "પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ" શબ્દો દાખલ કરવામાં આવ્યા છે.

૧૨. સદર અધિનિયમ હેઠળ ઘડવામાં આવેલા સદર નિયમોનો નિયમ ૫ કલમ ૧૧ ના હેતુ માટે મતદારોની ત્રણ અલગ અલગ યાદીઓ તૈયાર કરવાની આવશ્યકતા દર્શાવે છે. નિયમ ૬ જણાવે છે કે જે વ્યક્તિનું નામ મતદારોની યાદીમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું છે તે એવી ચૂંટણીમાં મતદાન કરવા માટે લાયક રહેશે કે જેના સાથે મતદારોની યાદી સંબંધિત છે, સિવાય કે તેણે તે ક્ષમતા ધારણ કરવાનું બંધ કરી દીધું હોય જેમાં તેનું નામ સદર યાદીમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. સદર નિયમોનો નિયમ ૭ માર્કેટ કમિટીની સામાન્ય ચૂંટણી માટે મતદારોની યાદી તૈયાર કરવા સાથે સંબંધિત છે.

૧૩. નિયમ ૮ મતદારોની કામચલાઉ અને અંતિમ યાદીના પ્રકાશન સાથે સંબંધિત છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:—

૮. મતદારોની યાદીઓનું કામચલાઉ અને અંતિમ પ્રકાશન.

(૧) નિયમ ૫ હેઠળ મતદારોની યાદી તૈયાર થતાં જ, તે અધિકૃત

અધિકારી દ્વારા માર્કેટ કમિટીની કચેરી ખાતે અને માર્કેટ વિસ્તારમાં મુખ્ય માર્કેટ ચાર્ડમાં કેટલીક સુસ્પષ્ટ જગ્યાએ તેની એક નકલે ચોંટાડીને નોટિસ સાથે પ્રકાશિત કરવામાં આવશે જેમાં જણાવવામાં આવશે કે કોઈપણ વ્યક્તિ કે જેનું નામ મતદારોની યાદીમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું નથી અને જે દાવો કરે છે કે તેનું નામ તેમાં દાખલ કરવું જોઈએ અથવા કોઈપણ વ્યક્તિ જે વિચારે છે કે તેનું નામ અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિનું નામ તેમાં ખોટી રીતે દાખલ કરવામાં આવ્યું છે અથવા યોગ્ય રીતે દાખલ કરવામાં આવ્યું નથી, તે નોટિસના પ્રકાશનની તારીખથી ચોદ દિવસની અંદર, મતદારોની યાદીના સુધારા માટે અધિકૃત અધિકારીને અરજી કરી શકે છે.

[(૧એ) ઉપ-નિયમ (૧) હેઠળ જો કોઈ અરજીઓ પ્રાપ્ત થાય, તો અધિકૃત અધિકારી દ્વારા માર્કેટ પ્રોડ્યુસ માર્કેટ કમિટીના નોટિસ બોર્ડ પર અને માર્કેટ વિસ્તારના મુખ્ય માર્કેટ ચાર્ડમાં કેટલીક સુસ્પષ્ટ જગ્યાએ તેની નકલે ચોંટાડીને મતદારોની યાદીની સુધારેલી ડ્રાફ્ટ યાદી પ્રકાશિત કરવામાં આવશે, સાથે નોટિસ આપવામાં આવશે કે આ યાદીમાં દાખલ કરાયેલા કોઈપણ નવા નામ સામે વાંધો ઉઠાવવા ઈચ્છતી કોઈપણ વ્યક્તિ, આ નોટિસના પ્રકાશનની તારીખથી સાત દિવસની અંદર મતદારોની યાદીની સુધારેલી ડ્રાફ્ટ યાદીમાં સુધારા માટે અધિકૃત અધિકારીને અરજી કરી શકે છે.]

(૨) જો ૧[ઉપ-નિયમ (૧એ)] હેઠળ કોઈ અરજી પ્રાપ્ત થાય, તો અધિકૃત અધિકારી તેનો નિર્ણય કરશે અને અરજી પર તેના દ્વારા

આપવામાં આવેલા નિર્ણયના અનુસંધાનમાં જરૂરી હોઈ શકે તેવા સુધારા કર્યા પછી, મતદારોની અંતિમ યાદી તૈયાર કરાવીને પ્રકાશિત કરશે. ચૂંટણી માટે ઉમેદવારોની ઉમેદવારી માટે નક્કી કરાયેલી તારીખ કરતા ઓછામાં ઓછા ત્રીસ દિવસ પહેલાં અંતિમ યાદી તૈયાર કરવામાં આવશે."

૧૪. નિયમ ૨૮, જે ચૂંટણીની વૈધતા નક્કી કરવા માટેની જોગવાઈ કરે છે, તે નીચે મુજબ વંચાય છે:—

૨૮. ચૂંટણીની વૈધતા નક્કી કરવી.

(૧) જો માર્કેટ કમિટીના સભ્યની કોઈપણ ચૂંટણીની વૈધતા એવા પ્રશ્ન સાથે સંબંધિત ચૂંટણીમાં કાં તો ચૂંટવા માટે અથવા મતદાન કરવા માટે લાયક કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા પ્રશ્નાર્થ કરવામાં આવે તો આવી વ્યક્તિ ચૂંટણીના પરિણામની ઘોષણાની તારીખ પછી સાત દિવસની અંદર, લેખિતમાં અરજી કરી શકે છે:

(એ) નિયામકને, જો ચૂંટણી ચૂંટણી અધિકારીના કાર્યનું પાલન કરવા માટે નિયામક દ્વારા અધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા ચલાવવામાં આવી હોય, અને

(બી) xxx

(૨) xxx"

૧૫. હવે, એકવાર રિટ અરજી દાખલ થયા પછી, વૈકલ્પિક ઉપાયની ઉપસ્થિતિના આધારે તેને ફગાવી શકાય કે કેમ તે મુદ્દો, "ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને

અન્ય વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય રાય ખાનજી વિકાસ નિગમ સંઘર્ષ સમિતિ અને અન્ય” (સૂપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા યોગ્ય રીતે હલ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે એવો કોઈ કાયદાકીય સિદ્ધાંત નથી કે એકવાર અરજી દાખલ થઈ જાય પછી વૈકલ્પિક ઉપાયના આધારે તેને ક્યારેય ફગાવી શકાય નહીં. સદર નિર્ણયના ફક્ત ૩૮ માં કરવામાં આવેલા સંબંધિત અવલોકનો નીચે મુજબ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:—

"૩૮. ...તે સાચું છે કે જો ઉચ્ચ અદાલતને એમ પ્રતીત થાય કે રિટ અદાલત દ્વારા મામલો નક્કી કરી શકાય તેમ છે તો નિયમ નિસી જારી કરવો અથવા વચગાળાના હુકમો પસાર કરવા એ અરજી ન ફગાવવા માટેનું એક સુસંગત પરિબળ છે. આ અદાલત દ્વારા પણ અનેક કેસોમાં તેવું જ ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે વૈકલ્પિક ઉપાય ઉપલબ્ધ હોવા છતાં, એવું પકડી શકાતું નથી કે રિટ અરજી જાળવી શકાય તેમ નથી. જો કે, આપણા ચુકાદામાં, કાયદાના સિદ્ધાંત તરીકે એવું સ્થાપિત કરી શકાતું નથી કે એકવાર અરજી દાખલ થઈ જાય પછી વૈકલ્પિક ઉપાયના આધારે તેને ક્યારેય ફગાવી શકાય નહીં. જો આવી નબળી દલીલ માન્ય રાખવામાં આવે તો, આ અદાલત પણ રિટ અરજી ફગાવી દેવાનો હુકમ કરી શકતી નથી કે જે સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા વૈકલ્પિક અને સમાન રીતે અસરકારક ઉપાયની ઉપસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને વ્યથિત પક્ષકારને ઉપલબ્ધ હોવા છતાં ખોટી રીતે મનોરંજન ન

કરવું જોઈતું હતું, એકવાર ઉચ્ચ અદાલતે જોકે ખોટી રીતે રિટ અરજીનું મનોરંજન કર્યું છે અને અરજદારને રાહત આપી છે."

૧૬. ઉપરોક્ત કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, અદાલત અરજદારો માટેના શ્રી જોશીની તે દલીલ સ્વીકારી શકતી નથી કે અરજીઓ દાખલ થયા પછી, વૈકલ્પિક ઉપાયની ઉપસ્થિતિના આધારે તેને ફગાવી શકાતી નથી. શ્રી જોશી દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત સાથે અદાલત પણ સહમત નથી કે સદર નિયમોના નિયમ ૨૮ હેઠળ ઉપલબ્ધ ઉપાય એ વૈકલ્પિક ઉપાય કહી શકાય નહીં , અસરકારક ઉપાય તો દૂરની વાત છે. જે વ્યક્તિનું નામ મતદાર યાદીમાં સામેલ નથી તે સદર નિયમોના નિયમ ૨૮ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓના લાભો ચૂંટણી અરજી દાખલ કરીને મેળવી શકે છે કે કેમ તે બરાબર એ જ મુદ્દો ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ આર. ડી. રોહિત, અધિકૃત અધિકારી અને સહકારી અધિકારી (માર્કેટિંગ) (૨૦૦૬ જીસીડી-૧-૨૧૧) (સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૮૯/૨૦૦૫ અને અન્ય તા. ૨૭.૪.૨૦૦૫) ના કેસમાં પૂર્ણ બેન્ચ સમક્ષ સંદર્ભિત કરવામાં આવ્યો હતો અને પૂર્ણ બેન્ચે નીચે મુજબ સ્પષ્ટપણે સંદર્ભનો જવાબ આપ્યો હતો:-

૩૩. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, આપણે સંદર્ભનો જવાબ નીચે મુજબ આપીએ છીએ:

i. જે વ્યક્તિનું નામ મતદાર યાદીમાં સામેલ નથી તે ચૂંટણી અરજી દાખલ કરીને નિયમોના નિયમ ૨૮ ની જોગવાઈઓનો લાભ મેળવી શકે છે.

ii. નિયમ ૨૮ હેઠળના સત્તાધિકારી પાસે ચૂંટણી રદ કરવા, પુષ્ટિ કરવા અને સુધારણા કરવા તથા ચૂંટણી રદ થાય તો નવી ચૂંટણી યોજવાનો નિર્દેશ આપવાની વ્યાપક સત્તા હોવાથી, નિયમ ૨૮ હેઠળનો ઉપાય એ અસરકારક ઉપાય છે.

iii. ભલે સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ વૈકલ્પિક ઉપાય ઉપલબ્ધ હોવા છતાં અરજી જાળવી શકાય તેમ હોય, તેમ છતાં સત્તાઓ અસાધારણ અથવા વિશેષ સંજોગોમાં જ ઉપયોગમાં લેવાની હોય છે જેમ કે જ્યાં હુકમ અલ્ટ્રા વાયરસ અથવા રદબાતલ હોય અને/અથવા એક્સી ફેસ અધિકારક્ષેત્ર વિનાનો હોય. મતદાર યાદીમાંથી નામો બાકાત રાખવા અથવા સામેલ કરવાને ધ ગુજરાત એગ્રિકલ્ચરલ પ્રોડ્યુસ માર્કેટ્સ એક્ટ ની કલમ ૨૨૬ હેઠળ આ અદાલતના હસ્તક્ષેપની જરૂરિયાત ઊભી કરતી અસાધારણ પરિસ્થિતિ કહી શકાય નહીં અને આવા પ્રશ્નો નિયમોના નિયમ ૨૮ હેઠળની ચૂંટણી અરજીમાં નક્કી કરવાના છે."

૧૭. પૂર્ણ બેન્ચ દ્વારા નિર્ધારિત ઉપરોક્ત કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, અદાલતને એવું ઠરાવવામાં કોઈ અચકાટ નથી કે પ્રતિવાદી નં. ૪ અધિકૃત અધિકારી દ્વારા અરજદારોની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યોના નામો મતદાર યાદીમાંથી કાઢી નાખવાના નિર્ણયને અરજદારો દ્વારા સદર નિયમોના નિયમ ૨૮ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ હેઠળ પ્રતિવાદી નં. ૨ નિયામકનો આશરો લઈને વૈકલ્પિક અસરકારક ઉપાય પૂરો કરીને પડકારવો જોઈતો હતો, અને આવા

બાકાત રાખવાને ધ ગુજરાત એગ્રિકલ્ચરલ પ્રોડ્યુસ માર્કેટ્સ એક્ટ ની કલમ ૨૨૬ હેઠળ આ અદાલતના હસ્તક્ષેપની જરૂરિયાત ઊભી કરતી અસાધારણ પરિસ્થિતિ કહી શકાય નહીં. આવા પ્રશ્નો નિયમોના નિયમ ૨૮ હેઠળની ચૂંટણી અરજીમાં નક્કી કરવાના રહે છે. આ અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચે, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨૩૦૨/૨૦૧૧ અને અન્યમાં પટેલ તલસાભાઈ પુરાભાઈ & ઓર્સ. વિરુદ્ધ અધિકૃત અધિકારી અને ઓડિટર ગ્રેડ-૧ અને ઓર્સ. ના કેસમાં દાખલ કરાયેલા અરજીઓના સમૂહમાં તારીખ ૯.૩.૨૦૧૧ ના હુકમથી પૂર્ણ બેન્ચ દ્વારા નિર્ધારિત ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતને અનુસરીને સદર નિયમોના નિયમ ૨૮ હેઠળ અસરકારક, વૈકલ્પિક ઉપાયની ઉપસ્થિતિના આધારે સદર અરજીઓ ફગાવી દીધી હતી.

૧૮. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી જોશીએ વિભાપર સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (સૂપ્રા) ના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા પર અને સદર ચુકાદાને અનુસરતા અન્ય ચુકાદાઓ પર ભારપૂર્વક આધાર રાખ્યો છે જેથી એવું રજૂ કરી શકાય કે મતદાર ચાદીમાંથી વ્યક્તિઓના નામો કાઢી નાખવાના અધિકૃત અધિકારીના હુકમને પડકારતી અરજીઓ આ અદાલત દ્વારા તેવું ઠરાવીને મનોરંજન કરવામાં આવી હતી કે આવા અધિકૃત અધિકારી પાસે સદર નિયમોના નિયમ ૮ હેઠળ તપાસની ખૂબ જ મર્યાદિત સત્તા હતી. જો કે, સદર રજૂઆત પણ સ્વીકારી શકાતી નથી. વિભાપર સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (સૂપ્રા) ના કેસમાં આપવામાં આવેલા સદર ચુકાદાના

સાદા વાંચનથી એવું પ્રતીત થાય છે કે ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ આર. ડી. રોહિત, અધિકૃત અધિકારી અને સહકારી અધિકારી (માર્કેટિંગ) (સૂપ્રા) ના કેસમાં પૂર્ણ બેન્ચ દ્વારા નિર્ધારિત ચુકાદાનો સિદ્ધાંત કદાચ અદાલતના ધ્યાનમાં લાવવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી અદાલત દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો ન હતો. પૂર્ણ બેન્ચ દ્વારા નિર્ધારિત ઉપરોક્ત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને, જે હજી પણ અસ્તિત્વમાં છે, વર્તમાન અરજીઓ સદર નિયમોના નિયમ ૨૮ હેઠળ તેમને ઉપલબ્ધ વૈકલ્પિક, અસરકારક ઉપાયને કારણે કોઈપણ વિચારણાને પાત્ર નથી.

૧૯. આ અદાલતના પટન પ્રોપર ફલ અને શાક ભાજી ખરીદ વેચ સહકારી મંડળી લિમિટેડ વિરુદ્ધ પાલી શાક ભાજી અને ફલ ફુલ આદિ ઉગનારઓની ખરીદ વેચ સહકારી મંડળી લિમિટેડ & ઓર્સ., માં ૧૯૮૬ જુલાઈએ ૪૩૦ માં નોંધાયેલા કેસમાં ડિવિઝન બેન્ચે નિર્ધારિત કર્યા મુજબ, મતદાર ચાદીઓ તૈયાર કરવી એ માર્કેટ કમિટીની ચૂંટણીનો ભાગ છે, અને સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી ઉચ્ચ અદાલતે તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં. સર્વોચ્ચ અદાલતના અનેક ચુકાદાઓમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે સામાન્ય રીતે સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી અદાલતોએ ચૂંટણી પ્રક્રિયા એકવાર શરૂ થઈ જાય પછી તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં. આ સંદર્ભમાં, નાનહૂ મલ અને અન્ય વિરુદ્ધ હીરામલ & ઓર્સ., માં (૧૯૭૬) ૩ એસસીસી ૨૧૧ માં; શ્રી સંત સદગુરુ જનાર્દન સ્વામી (મોઈગિરિ

મહારાજ) સહકારી દુધા ઉત્પાદક સંસ્થા વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, માં (૨૦૦૧) ૮ એસસીસી ૫૦૯ માં; ધ ઇન્ડિયન એજ્યુકેશન કમિશન વિરુદ્ધ અશોક કુમાર અને અન્ય, માં (૨૦૦૦) ૮ એસસીસી ૨૧૬ માં આપેલા ચુકાદાઓનો ફાયદાકારક સંદર્ભ લઈ શકાય છે.

૨૦. વર્તમાન કેસોમાં, અરજદારો દ્વારા ચૂંટણી પ્રક્રિયામાં અવરોધ ઊભો કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કારણ કે પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા અરજદાર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોના નામો મતદાર ચાદીમાંથી કાઢી નાખવામાં આવ્યા છે. અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલી વચગાળાની રાહતના ગુણદોષના આધારે, અરજદાર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોને મતદાન કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, જો કે ચૂંટણીના પરિણામની ઘોષણા પર રોક લગાવવામાં આવી હતી, જેના પરિણામે સમિતિનું જૂનું જૂથ ચાલુ રહ્યું છે, ભલે તેની મુદત લાંબા સમય પહેલા પૂરી થઈ ચૂકી હોય. ઉપરોક્ત સ્થપાયેલી કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, નિયમોના નિયમ ૨૮ હેઠળ વૈકલ્પિક અસરકારક ઉપાય અરજદારોને ઉપલબ્ધ હોવાને કારણે અને ચૂંટણી પ્રક્રિયા પહેલેથી જ શરૂ થઈ ગઈ હોવાથી, માત્ર તે જ આધારે અરજીઓ ફગાવી દેવાપાત્ર છે. જો કે, અરજીઓ ગુણદોષના આધારે પણ લંબાણપૂર્વક દલીલ કરવામાં આવી હોવાથી, પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા ગુણદોષના આધારે ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ પર પણ ચર્ચા કરવી યોગ્ય રહેશે.

૨૧. ચોક્કસ હકીકતો આ અરજીઓમાં વિવાદમાં નથી, એ અર્થે કે અગાઉ

ચૂંટણી કાર્યક્રમ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, જો કે, એપીએમસી, જેટપુર પાવીના બજાર વિસ્તારની મર્યાદાઓમાં ફેરફાર થવાને કારણે, પ્રતિવાદી નં. ૨ નિયામકે તારીખ ૫.૫.૨૦૧૫ ના હુકમથી સદર ચૂંટણી કાર્યક્રમ રદ કર્યો હતો અને નિર્દેશ આપ્યો હતો કે મર્યાદાઓમાં ફેરફાર કરવાની પ્રક્રિયા પૂરી થયા પછી નવી ચૂંટણી યોજવી જોઈએ. એ પણ વિવાદમાં નથી કે શ્રી ગોવિંદભાઈ રથવા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૨૮૫/૨૦૧૫ માં, આ અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચે, તારીખ ૫.૫.૨૦૧૫ ના હુકમથી વિદ્વાન એજીપીનું એ નિવેદન નોંધ્યું હતું કે માર્કેટ કમિટીની મર્યાદામાં ફેરફાર કરવાની પ્રક્રિયા વહેલી તકે આખરી કરવામાં આવશે અને માર્કેટ કમિટીની મર્યાદાઓમાં ફેરફાર થયા પછી, નવો ચૂંટણી કાર્યક્રમ પ્રકાશિત કરવામાં આવશે અને જ્યાં સુધી માર્કેટ કમિટીની મર્યાદાઓમાં ફેરફાર થયા પછી નવી ચૂંટણી ન યોજાય અને નવેન્યુક્ત સમિતિ પદ ગ્રહણ ન કરે ત્યાં સુધી માર્કેટ કમિટીની મુદત ત્યાં સુધી લંબાવવામાં આવશે. તદનુસાર, પ્રતિવાદી નં. ૨ નિયામક દ્વારા ૧૯.૯.૨૦૧૫ ના રોજ ચૂંટણીની ઘોષણાની તારીખ ૧૯.૯.૨૦૧૫ અને મતદાનની તારીખ ૨૧.૧૨.૨૦૧૫ નક્કી કરીને નવો ચૂંટણી કાર્યક્રમ (એનેક્સર-એફ) જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. દરમિયાન, નિયમો મુજબ અધિકૃત અધિકારીએ મતદાર યાદી તૈયાર કરીને આખરી કરવાની હતી. એ પણ વિવાદમાં નથી કે સદર ચૂંટણી કાર્યક્રમની ઘોષણા પછી, પ્રતિવાદી નં. ૪ અધિકૃત અધિકારીએ વાંધાકર્તાઓના વાંધાઓને ધ્યાનમાં લઈને તારીખ ૨૪.૧૦.૨૦૧૫ (એનેક્સર-આઈ) નો હુકમ પસાર કરીને મતદાર યાદીમાંથી ૧૭ સહકારી મંડળીઓના નામો કાઢી નાખ્યા

હતા, જેમાં અરજદારો પણ સામેલ હતા. સદર હુકમને અરજદારો દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૩૪૫/૨૦૧૫ અને અન્ય દાખલ કરીને પડકારવામાં આવ્યો હતો, અને આ અદાલતે તારીખ ૯.૧૨.૨૦૧૫ ના હુકમથી એવું ઠરાવ્યું હતું કે વાદગ્રસ્ત હુકમ પાછા ખેંચી લીધા તરીકે ગણવામાં આવશે અને ખાનગી સામાવાળા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાઓના આધારે અને તેની સમક્ષ રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોને ધ્યાનમાં લીધા પછી અને સંબંધિત પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી દરેક અરજદાર મંડળીઓના સંબંધમાં નવો અલગ હુકમ પસાર કરવાનું અધિકૃત અધિકારી માટે ખુલ્લું રહેશે. તેથી, પ્રતિવાદી નં. ૨ નિયામકે મતદાર યાદીના પ્રકાશનની તારીખ, મતદાન વગેરેની તારીખો લંબાવીને ચૂંટણી કાર્યક્રમ આંશિક રીતે બદલવો પડ્યો હતો (એનેક્ષર-ઓ). એવું પ્રતીત થાય છે કે પ્રતિવાદી નં. ૪ અધિકૃત અધિકારીએ ત્યારબાદ અલગ હુકમો પસાર કર્યા હતા, જેમાં અરજદાર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યોના નામો મતદાર યાદીમાંથી કાઢી નાખવામાં આવ્યા હતા (એનેક્ષર-એ).

૨૨. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી જોશી દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોનો મુખ્ય ભાર એ છે કે અધિકૃત અધિકારી નિયમ ૮ માં પરિકલ્પિત તપાસના અવકાશની બહાર ગયા હતા અને આ અદાલતના તારીખ ૯.૧૨.૨૦૧૫ ના હુકમના નિર્દેશોને સાચા અર્થ અને ભાવનામાં અમલમાં મૂક્યા ન હતા, કારણ કે વાદગ્રસ્ત હુકમો અલગથી પસાર કરવામાં આવ્યા હોવા છતાં, તેમાં અરજદાર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યોના નામો કાઢી નાખવા માટે સમાન કારણો

સમાવિષ્ટ હતા. અદાલતના મતે, જો કે સદર રજૂઆતો ઉપરછણી રીતે પ્રભાવશાળી લાગે છે, તેમ છતાં એપીએમસી એક્ટની કલમ ૧૧(૧)(પ્રથમ) માં કરવામાં આવેલા તાજેતરના સુધારાને ધ્યાનમાં રાખીને તેમાં કોઈ દમ નથી. પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વાદગ્રસ્ત હુકમો પરથી તે ફલિત થાય છે કે પ્રતિવાદી નં. ૪ સમક્ષ પ્રતિવાદી નં. ૫ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલો પ્રથમ અને સૌથી અગત્યનો વાંધો એ હતો કે કોઈપણ અરજદાર મંડળીઓ એપીએમસી એક્ટની સુધારેલી કલમ ૧૧(૧)(પ્રથમ) ના અર્થમાં પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ ન હતી અને કૃષિ ધિરાણ વિતરણ કરતી વખતે શ્રી-ટાયર કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરની પ્રક્રિયા અને ધોરણોનું પાલન કર્યું ન હતું. હવે, સદર સુધારા મુજબ, જે ૧૦.૪.૨૦૧૫ થી અમલમાં આવ્યો છે, કલમ ૧૧ ની ઉપ-કલમ (૧) ના સ્કંડ (i) માં "સહકારી મંડળીઓ (સહકારી માર્કેટિંગ મંડળીઓ અને દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ સિવાયની)" શબ્દોની જગ્યાએ "પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ" શબ્દો દાખલ કરવામાં આવ્યા છે. તેથી, જ્યારે પ્રતિવાદી નં. ૨ નિયામક દ્વારા નવો ચૂંટણી કાર્યક્રમ જાહેર કરવામાં આવ્યો, ત્યારે સદર સુધારો પહેલેથી જ અમલમાં આવી ગયો હતો, જેમાં એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવી હતી કે સદર સમિતિના ખેડૂત મતદારસંઘના આઠ સભ્યો બજાર વિસ્તારમાં કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતી પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યો દ્વારા ચૂંટવામાં આવશે. તેથી, કલમ ૧૧(૧)(પ્રથમ) ના હેતુઓ માટે, મંડળીઓ પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ હોવી જરૂરી છે. અલબત્ત, 'પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી

મંડળીઓ' શબ્દની વ્યાખ્યા એપીએમસી એક્ટ કે ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ હેઠળ કરવામાં આવી નથી. જો કે, એવું પ્રતીત થાય છે કે ૮.૧૦.૨૦૦૭ થી અમલમાં આવેલા સુધારા અધિનિયમ ૧ ઓફ ૨૦૦૮ દ્વારા, ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટની ચોક્કસ જોગવાઈઓમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો, અને તેમાં કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચર અંગેની જોગવાઈઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. સદર સોસાયટીઝ એક્ટની કલમ ૨(૭-એ) માં કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરને નીચે મુજબ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું છે:-

- "કલમ ૨(૭એ). "કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચર" એટલે (i) પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ;
- (ii) સેન્ટ્રલ કોઓપરેટિવ બેંકો; અને
- (iii) રાજ્ય સહકારી બેંક;"

૨૩. કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચર હેઠળ આવતી મંડળીઓ માટે, ખાસ કરીને ઉધાર, રોકાણ, ધિરાણ વગેરેના સંબંધમાં ચોક્કસ જોગવાઈઓનો સમાવેશ કરીને સદર સોસાયટીઝ એક્ટમાં પણ સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. તે વિવાદમાં નથી કે ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ હેઠળ નોંધાયેલી સહકારી મંડળીઓ હોવાને કારણે અરજદાર મંડળીઓ સદર સોસાયટીઝ એક્ટ અને તેના હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમોની જોગવાઈઓ દ્વારા સંચાલિત થાય છે. સદર સોસાયટીઝ એક્ટની જોગવાઈઓ પર એક નજર નાખવાથી એવું ક્લિત થશે કે

સદર એક્ટની કલમ ૬ નોંધણીની શર્તો નિર્ધારિત કરે છે, અને તેની ઉપ-કલમ (૧-એ) જોગવાઈ કરે છે કે ઉપ-નિયમ (૧) હેઠળ નોંધાયેલી કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરની મંડળીના કિસ્સામાં, મંડળીને કોઈપણ પ્રતિબંધો વિના તેમના સંબંધિત કાર્યક્ષેત્ર નક્કી કરવાની સત્તા રહેશે. સદર એક્ટની કલમ ૧૨ જણાવે છે કે રજિસ્ટ્રાર તમામ મંડળીઓને તે યોગ્ય સમજે તેવી રીતે અને તેવા વર્ગોમાં વર્ગીકૃત કરી શકે છે; અને રજિસ્ટ્રાર દ્વારા વર્ગીકરણના કોઈપણ શીર્ષક હેઠળ મંડળીનું વર્ગીકરણ આખરી રહેશે. કલમ ૪૪એ કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરમાં મંડળીની સમિતિની સત્તાઓ નિર્ધારિત કરે છે. કલમ ૪૫(૩) પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ પાસેથી ધિરાણ લેવા અથવા થાપણ મૂકવા માટેની વ્યક્તિઓની પાત્રતા પર પ્રતિબંધો મૂકે છે. મંડળીઓની મિલકત, ભંડોળ અને સંચાલન સાથે સંબંધિત પ્રકરણ ૬ અને ૭ માં સમાવિષ્ટ હોવાથી, કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરમાં આવતી પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓને ચોક્કસ વિશેષાધિકારો અને મુક્તિઓ પણ આપવામાં આવી છે.

૨૪. હવે, એપીએમસી એક્ટની કલમ ૧૧(૧)(પ્રથમ) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ પર પાછા ફરીએ તો, એવું પ્રતીત થાય છે કે સદર જોગવાઈમાં સુધારો થયા પછી, જેડૂત મતદારસંઘની ચૂંટણીમાં ભાગ લેવા માટે સહકારી મંડળીઓની પાત્રતાના માપદંડને માત્ર પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ સુધી મર્યાદિત કરવામાં આવ્યું છે. તેથી, માર્કેટ કમિટીના જેડૂત મતદારસંઘના સભ્યોની ચૂંટણીમાં મતદાન કરવા માટે પાત્ર બનવા માટે, અરજદાર મંડળીઓ

કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતી પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓની શ્રેણીમાં આવે તે અનિવાર્ય હતું. વાંધાકર્તા એટલે કે પ્રતિવાદી નં. ૫ એ તમામ અરજદાર મંડળીઓ સામે સ્પષ્ટપણે વાંધાઓ ઉઠાવ્યા હતા કે તેઓ એપીએમસી એક્ટની કલમ ૧૧(૧)(પ્રથમ) ની સુધારેલી જોગવાઈઓ મુજબ કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતી પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ ન હતી અને હિસાબી ચોપડાઓમાં દર્શાવેલા ધિરાણ વ્યવહારો અસલ ન હતા અને શ્રી-ટાયર કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચર મુજબના ન હતા. ભલે અરજદાર મંડળીઓએ તેમના દ્વારા વિતરિત કરવામાં આવેલા કૃષિ ધિરાણની વિગતો આપતા પોતપોતાના જવાબો રજૂ કર્યા હતા, તેમ છતાં તેઓ ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ હેઠળ કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરની અંદર પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ તરીકે વર્ગીકૃત થયેલી મંડળીઓ હતી કે નહીં તે અંગે નોંધપાત્ર રીતે ચૂપ રહ્યા હતા. વર્તમાન અરજીઓમાં પણ અરજદારો દ્વારા આવા કોઈ અવલોકનો કરવામાં આવ્યા નથી.

૨૫. પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વાદગ્રસ્ત હુકમોને ધ્યાનમાં લેતા, એવું પ્રતીત થાય છે કે ભલે તેણે પોતાની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીને ધ્યાનમાં લઈને અલગ હુકમો પસાર કર્યા હતા, તેમ છતાં તેણે અરજદાર મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યોના નામો કાઢી નાખવા માટે સમાન કારણો આપ્યા હતા. તેથી, તે હદ સુધી, વાદગ્રસ્ત હુકમો સારી રીતે કે યોગ્ય રીતે શબ્દબદ્ધ થયા નથી તેમ કહી શકાય, તેમ છતાં વિદ્વાન વધારાના

એડવોકેટ જનરલ શ્રી જાનીની આ રજૂઆતમાં પણ અદાલતને તથ્ય જણાય છે કે પ્રતિવાદી નં. ૬ એ તમામ અરજદારો સામે સમાન વાંધાઓ ઉઠાવ્યા હોવાથી, પ્રતિવાદી નં. ૪ એ તેમના વાંધાઓ સ્વીકારવા માટે સમાન કારણો આપ્યા છે, અને તેથી, તેવું કહી શકાતું નથી કે પ્રતિવાદી નં. ૪ એ પોતાનું મન દોડાવ્યું ન હતું, અથવા તારીખ ૯.૧૨.૨૦૧૫ ના રોજ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૮૩૪૫/૨૦૧૫ અને અન્યમાં આ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દેશોના સુસંગતતામાં હુકમો પસાર કર્યા ન હતા.

૨૬. આ તબક્કે એ ઉલ્લેખ કરી શકાય કે વિદ્વાન વધારાના એડવોકેટ જનરલ શ્રી જાનીએ પોતાની રજૂઆતો કરતા પહેલા ન્યાયપૂર્વક પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો કે જો અદાલતને એમ લાગે કે વાદગ્રસ્ત હુકમો સદર હુકમમાં અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દેશો સાથે સુસંગત નથી, તો અરજદાર મંડળીઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોને વ્યક્તિગત રીતે ધ્યાનમાં લઈને નવા હુકમો પસાર કરવા માટે મામલો પ્રતિવાદી નં. ૪ પર પાછો મોકલવો જોઈએ, જો કે અરજદારોના વિદ્વાન વકીલે અદાલતને માત્ર ગુણદોષના આધારે જ કેસો નક્કી કરવા વિનંતી કરી હતી.

૨૭. ગમે તે હોય, ભલે અદાલતને એમ લાગે કે અરજદાર મંડળીઓ દ્વારા વ્યક્તિગત રીતે ઉત્પાદિત સામગ્રી સાથે વ્યવહાર કરીને પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા વાદગ્રસ્ત હુકમો વધુ સારી રીતે પસાર કરી શકાતા હતા, તેમ છતાં અદાલત તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે ઉત્સુક નથી કારણ કે તમામ અરજદારો પ્રતિવાદી નં. ૪ ને

એ સંતોષવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા કે તેઓ પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ હતી અને કૃષિ ધિરાણ વિતરણ કરતી વખતે થ્રી-ટીયર કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરની આવશ્યકતાઓનું પાલન કર્યું હતું. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલોની એ રજૂઆત કે અરજદારોએ કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચર સાથે સંબંધિત ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું પાલન કરવાની જરૂર નથી, તેને કોઈ આધાર નથી. અહીં અગાઉ ચર્ચા કર્યા મુજબ, ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટની કલમ ૨(૭-એ) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચર હેઠળ આવતી મંડળીઓ સદર એક્ટ હેઠળ ચોક્કસ વિશેષાધિકારો અને મુક્તિઓનો આનંદ માણે છે, અને તે જ સમયે રોકાણ, ઉધાર અને ધિરાણના મામલામાં તેમને ચોક્કસ પ્રતિબંધોમાં પણ મૂકવામાં આવી છે. જો અરજદારોના મતે, તેઓ કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરની અંદર આવતી પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ હતી, તો તેમણે તેમને લાગુ પડતા ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, નિયમો અને બાય-લોઝની જોગવાઈઓનું પાલન કરવું પડ્યું હોત.

૨૮. અરજદાર મંડળીઓ દ્વારા વિતરિત કરવામાં આવેલા કૃષિ ધિરાણની કાયદેસરતામાં જવા માટે પ્રતિવાદી નં. ૪ પોતાના અધિકારક્ષેત્રની બહાર ગયા હતા તેવી અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતમાં પણ અદાલતને વધુ તથ્ય જણાતું નથી. વિદ્વાન વકીલે કેટલીક અરજીઓમાં ઉત્પાદિત ઓડિટ અહેવાલોમાં કરવામાં આવેલી નોંધો પર ભારે ભાર મૂક્યો હતો

જેથી એ દર્શાવી શકાય કે અરજદારો કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરી રહ્યા હતા. જો કે, અદાલતના મતે, અરજદારો માત્ર કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરી રહ્યા હતા તે દર્શાવવું પૂરતું ન હતું. અરજદારોએ એ પણ બતાવવું પડ્યું હતું કે તેઓ કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતી પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ હતી. કોઈપણ સંજોગોમાં, જ્યારે અરજદાર મંડળીઓ પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ ન હોવાના આધારે તેમની સ્થિતિ સામે વાંધાઓ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા, ત્યારે સદર વાંધાઓ નક્કી કરવા માટેનો અધિકાર અને ક્ષેત્ર પ્રતિવાદી નં. ૪ પાસે હતો, જેમાં મંડળીઓ દ્વારા મોકલવામાં આવેલા નામો પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓના સભ્યો હતા કે નહીં તે અંગે તપાસ કરીને નિર્ણય લેવાનો હતો. સમાન પરિસ્થિતિમાં, આ અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચે, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેકેશન નં. ૧૧૫૧/૨૦૧૫ માં સુનક સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ વિરુદ્ધ અધિકૃત અધિકારી અને સહકારી અધિકારી (માર્કેટ) & ૨, ના કેસમાં, નીચે મુજબ ઠરાવીને સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેકેશન નં. ૧૧૫૧/૨૦૧૫ માં અરજી દાખલ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો:—

"૭. ...જો કે, ઉપરોક્ત દસ્તાવેજી પુરાવાઓની ગેરહાજરીમાં, જ્યારે અધિકૃત અધિકારીએ જોયું કે કૃષિ ધિરાણનું વાસ્તવિક વિતરણ કરવામાં આવ્યું ન હતું પરંતુ હિસાબી ચોપડાઓમાં માત્ર એન્ટ્રીઓ કરવામાં આવી હતી અને માન્ય કારણસર, એવું જોવામાં આવે છે કે અરજદાર મંડળી એ રીતે કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતી નથી અને તેથી કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, એવું કહી શકાતું નથી કે અધિકૃત અધિકારીએ વાદગ્રસ્ત

નિર્ણય લેવામાં અને/અથવા કામચલાઉ મતદાર યાદીમાં અરજદાર મંડળીની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોના નામોનો સમાવેશ ન કરવામાં કોઈ ભૂલ અને/અથવા ગેરકાયદેસરતા આચરી છે."

૨૯. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વિભાગર સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (સૂપ્રા) ના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા પર અને સદર ચુકાદાને અનુસરતા અન્ય ચુકાદાઓ પર ઘણો આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, જેમાં અદાલતે એક્ટ અને નિયમોની જોગવાઈઓ પર વિચાર કર્યા પછી એવું અવલોકન કર્યું હતું કે અધિકૃત અધિકારીની તપાસ સહકારી મંડળી દ્વારા સબમિટ કરવામાં આવેલી વિગતોની ચકાસણી કરવા અને તેની સત્યતા ચકાસવા સિવાય આગળ વધારી શકાતી નથી, એટલે કે ચોક્કસ વ્યક્તિ કે જેનું નામ સહકારી મંડળી દ્વારા યાદીમાં સામેલ કરવામાં આવ્યું છે તે વ્યવસ્થાપક સમિતિનો સભ્ય છે કે નહીં અથવા તે સહકારી મંડળી દ્વારા યાદીમાં જણાવેલ સ્થળે રહે છે કે નહીં. આ સંદર્ભમાં, એવું જણાવી શકાય છે કે એ હકીકત ઉપરાંત કે શું મંડળી પોતે તેની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોના નામો મોકલવા માટે પાત્ર હતી કે નહીં તેવો મુદ્દો અગાઉના કેસોમાં ક્યારેય ન હતો, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા તમામ ચુકાદાઓ એપીએમસી એક્ટની કલમ ૧૧(૧)(પ્રથમ) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓમાં સુધારો થયા પહેલા આપવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે સહકારી માર્કેટિંગ મંડળીઓ અને દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ સિવાયની તમામ સહકારી મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક

સમિતિઓના સભ્યો સદર જોગવાઈમા આવરી લેવામાં આવ્યા હતા, જો કે હવે માર્કેટ કમિટીના ખેડૂત મતદારસંઘની ચૂંટણીમાં માત્ર પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યો જ મતદાન કરવા માટે પાત્ર છે. મંડળીઓનો સ્પેક્ટ્રમ અને પાત્રતાના માપદંડને નાનાં કરીને કૃષિ ધિરાણ વિતરિત કરતી પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ મંડળીઓ સુધી મર્યાદિત કરવામાં આવ્યા છે. તેથી, અહીં અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, સદર સુધારા પછી, સહકારી મંડળીઓ, નિયમ ૫ મુજબ તૈયાર થનારી મતદાર ચાટીમાં સામેલ થવા માટે સદર નિયમોના નિયમ ૭ માં પરિકલ્પિત દરેક સભ્યના નિવાસસ્થાનની જગ્યા સાથે તેની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોના નામોની વિગતો સંચાર કરતી વખતે, એપીએમસી એક્ટની કલમ ૧૧(૧)(પ્રથમ) મુજબ તેઓ પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ છે તે દર્શાવવું પડશે. જો સંબંધિત મંડળી તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય, તો અધિકૃત અધિકારી તે સંબંધમાં તપાસ કરવા અને જે મંડળીઓ પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓ ન હતી તેવી મંડળીઓની વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોના નામો બાકાત રાખવા માટે સંપૂર્ણપણે પોતાના અધિકારક્ષેત્રમાં રહેશે. વર્તમાન કેસોમાં, પ્રતિવાદી નં. ૪ એ વાંધાકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાઓ સ્વીકારતી વખતે એવું શોધી કાઢ્યું હતું કે અરજદાર મંડળીઓએ સહકારી મંડળી એક્ટ, નિયમો અને બાય-લોઝમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ મુજબ થ્રી-ટીયર ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરની પ્રક્રિયા અને ધોરણોનું પાલન કર્યું ન હતું. વાદગ્રસ્ત હુકમોની કાયદેસરતા અરજદાર મંડળીઓ દ્વારા સદર નિયમોના નિયમ ૮ હેઠળ પ્રતિવાદી નં. ૨ સમક્ષ ચૂંટણી અરજીમાં પડકારી શકાઈ હોત.

તેવું ન કરવા પર, ચૂંટણી પ્રક્રિયાની વચ્ચે સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ અદાલતના અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લેવાનું અરજદારો માટે ખુલ્લું ન હતું. એપીએમસી એક્ટની કલમ ૧૧(૧)(પ્રથમ) માં થયેલા સુધારાને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદાર મંડળીઓ ધ ગુજરાત કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટની કલમ ૨(૭-એ) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરના અર્થમાં પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ સહકારી મંડળીઓની શ્રેણીમાં આવવી પડશે, અને માર્કેટ કમિટીના ખેડૂત સભ્યોની ચૂંટણી માટે તેમની વ્યવસ્થાપક સમિતિઓના સભ્યોના નામો મોકલવા માટે પાત્ર બનવા માટે કોઓપરેટિવ ક્રેડિટ સ્ટ્રક્ચરમાં આવતી મંડળીઓને લાગુ પડતી સદર એક્ટ, નિયમો અને બાય-લોઝની જોગવાઈઓનું પાલન કરવું પડશે.

૩૦. તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, ગુણદોષના આધારે નિવૃત્ત થતી તમામ અરજીઓ ફગાવી દેવાપાત્ર છે અને તે મુજબ ફગાવી દેવામાં આવે છે. વચગાળાની રાહત તાત્કાલિક રદ કરવામાં આવે છે. રૂલ રદ કરવામાં આવે છે. આ ચુકાદાની નકલ દરેક અરજીમાં રાખવામાં આવે.

(બેલા એમ. ત્રિવેદી, ન્યાયમૂર્તિ)

વધારાના હુકમ:

આ તબક્કે, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલો ઉચ્ચ મંચ સમક્ષ જવાની દૃષ્ટિએ તેમને સક્ષમ બનાવવા માટે, અદાલત દ્વારા અગાઉ આપવામાં આવેલી વચગાળાની રાહતની મુદત દસ દિવસ માટે ચાલુ રાખવા પર વિચાર કરવા

વિનંતી કરે છે. સદર વિનંતી મંજૂર કરી શકાતી નથી. અરજીઓ ગુણદોષના આધારે ફગાવી દેવામાં આવી છે, અને વચગાળાની રાહત ચાલુ રાખવાથી ચૂંટણીના પરિણામની ઘોષણામાં વધુ વિલંબ થશે. તેથી, વિનંતી ફગાવી દેવામાં આવે છે.

(બેલા એમ. ત્રિવેદી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.